

УДК 371.2
ББК 74.584(4Укр)

Катерина Балаєва

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ

У статті подано орієнтовний зміст підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у практичній діяльності; визначено мету, завдання та зміст авторського спецкурсу “Теорія та методика запровадження інноваційних технологій у професійну діяльність вихователя дошкільного навчального закладу”.

Ключові слова: професійна підготовка, інноваційна професійна діяльність, зміст підготовки.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Модернізація системи освіти в Україні, відповідно до політичних, соціально-економічних, культурних трансформацій, світових тенденцій глобалізації та інтеграції, зміни світоглядної парадигми, вимагає висококваліфікованого, конкурентоспроможного педагога. У зв'язку з цим зростають вимоги до професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, які повинні забезпечувати гармонійний розвиток дітей, створюючи міцні основи для їхнього подальшого навчання та виховання.

У нормативних документах (Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття), Закон “Про освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про вищу освіту”, “Про охорону дитинства”, Національна доктрина розвитку освіти в Україні, Концепція педагогічної освіти, Державна цільова програма розвитку дошкільної освіти до 2017 р., Указ Президенту України “Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки”, Біла книга національної освіти України, Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, матеріали ІІІ Всеукраїнського з'їзду працівників освіти) на основі прогресивних змін, що відбулися в освітній політиці держави в період становлення незалежної України, визначається національна політика в галузі підготовки педагогічних кадрів, у тому числі дошкільного профілю, спрямована на підвищення їхнього престижу та соціального статусу, забезпечення умов для професійного та культурного зростання.

Спираючись на результати аналізу стратегічних напрямів реформування освіти, які представлено у фундаментальних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених (В. Андрущенко, Г. Атанов, В. Бондар, І. Зязюн, О. Мороз, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Д. Чернілевський та ін.), пріоритетною є підготовка педагогічних кадрів вищого рівня якості відповідно до сучасних вимог суспільства, які були б спроможними оптимально адаптуватися до швидкоплинних змін у змісті професійної діяльності, володіти уміннями самостійно поповнювати професійні знання, збагачувати власний професійний досвід упродовж всього життя та використовувати нові інноваційні технології у професійній діяльності.

У цьому контексті особливої актуальності набуває питання відбору змісту підготовки майбутніх вихователів, зокрема до інноваційної професійної діяльності

Орієнтація сучасної педагогічної освіти на формування педагога дошкільної галузі інноваційного типу потребує оновлення змісту його професійної підготовки.

Метою статті є розкрити орієнтовний зміст підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у практичній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи потреби вітчизняної дошкільної освіти у підготовці висококваліфікованого, конкурентноспроможного фахівця, який готовий до впровадження інноваційних технологій у власну професійну діяльність, нами розроблено курс “Теорія та методика запровадження інноваційних технологій у професійну діяльність вихователя дошкільного навчального закладу”, завданням якого є:

- формування і розвиток мотивації до інноваційної діяльності, потреби до постійного особистісного і професійного саморозвитку, формування інноваційного світогляду, готовності до продуктивної взаємодії з учасниками навчально-виховного процесу;
- формування у студентів цілісного образу інноваційної діяльності вихователя дошкільного навчального закладу шляхом освоєння знань про сутність, види та особливості інноваційних технологій дошкільної освіти;
- оволодіння методологією і методикою наукового дослідження для освоєння педагогічних нововведень;
- оволодіння студентами основами інноватики;
- усвідомлення сутності, структури, особливостей інноваційної діяльності;
- сформованість особистісного змісту і стратегії майбутньої індивідуальної діяльності;
- формування у студентів умінь інноваційної діяльності.

Мета викладання дисципліни є підготовка студентів до створення, упровадження та розповсюдження інноваційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку.

Викладання курсу “Теорія та методика запровадження інноваційних технологій у професійну діяльність вихователя дошкільного навчального закладу” має бути неподільне з іншими дисциплінами державного освітнього стандарту “Педагогіка”, “Педагогіка дошкільна”, “Історія педагогіки”, “Педагогічна майстерність”, “Освітні технології в галузі дошкільної освіти”, “Основи професійно-педагогічного спілкування”, “Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти” та спирається на їх зміст.

Відповідно, курс передбачає читання лекцій, проведення практичних занять, консультацій, написанням рефератів, курсових робіт, проходженням практики, складанням іспиту у формі презентації власних доробок в умовах практичної діяльності.

Означена дисципліна орієнтована на нову галузь педагогічної науки – педагогічну інноватику, на поглиблене ознайомлення студентів з новітніми досягненнями сучасної науки, прогресивними зарубіжними та вітчизняними освітньо-виховними технологіями. Передбачається, що до моменту вивчення курсу “Теорія та методика запровадження інноваційних технологій у професійну діяльність вихователя дошкільного навчального закладу” студентами засвоєні програми з теорії виховання і навчання, історії педагогіки, дитячої психології та методик. Враховується той факт, що з предметом педагогічної інноватики студенти зустрічаються вперше, тому в курсі

передбачається ознайомлення з основними поняттями і галузями дослідження даного предмета [2, с. 97].

Так скажімо, перший модуль “Теоретичні основи інноваційної діяльності вихователя ДНЗ” спрямований на розгляд історії виникнення проблеми; узагальнення окремих дефініцій; характеристику структури інноваційних процесів та етапів функціонування інновацій; опис класифікації педагогічних інновацій; виділення інноваційних тенденцій у сучасній дошкільній освіті.

Наступні три модулі передбачає вивчення найбільш типових педагогічних технологій дошкільної освіти. Для глибшого усвідомлення означеної проблеми вважаємо за необхідне розгляд інноваційних педагогічних технологій розмежувати на три групи, а саме: зарубіжні інноваційні технології в дошкільній освіті; інноваційні технології дошкільної освіти радянської доби та інноваційні пошуки дошкільної освіти в незалежній Україні.

П’ятий модуль забезпечує усвідомлення студентами сутності, структури, особливостей інноваційної діяльності та особливостей проектування власної інноваційної діяльності.

У результаті засвоєння даного курсу в студентів розвиваються такі **компетенції**:

Студент повинен знати:

- основні поняття курсу та їх значення;
- умови та механізми виникнення та розвитку української школи інноваційних пошуків для дошкільної освіти;
- сутність, зміст та специфічні особливості інноваційних технологій дошкільної освіти;
- алгоритм застосування інноваційних технологій в практичній діяльності;
- переваги та недоліки інноваційних технологій дошкільної освіти;
- суть, особливості та структуру інноваційної діяльності вихователя дошкільного навчального закладу;
- специфіку проектування власної інноваційної діяльності.

вміти:

- аналізувати конкретні інновації дошкільної освіти;
- застосовувати інновації в практичній діяльності;
- виявляти можливості застосування, переваги та недоліки інновацій;
- самостійно поповнювати професійні знання та збагачувати власний професійний досвід;
- адаптувати інновації до потреб сьогодення;
- виявляти та розвивати важливі якості, необхідні для застосування інновацій в професійній діяльності;
- проектувати власну інноваційну діяльність.

Низка наведених вимог обумовлює сукупність завдань, що постають перед самоосвітою студентів. Завдання для самостійної роботи дають можливість майбутнім фахівцям дошкільної освіти закріпити та розширити діапазон знань, набути умінь і навичок професійної інноваційної діяльності.

Так скажімо, практичне заняття на тему: “Технологія саморозвитку дитини М. Монтесорі”, передбачає такі завдання для самостійної роботи, а саме: складання анотації на наукову статтю в царині дошкільної освіти на порушену тему; укладання бібліографічного довідника із періодичних часописів дотичної проблематики; обґрунтування новизни та оригінальності технології М. Монтесорі; підготовки конспекту заняття для певної груп і з певного розділу програми дотично до

порушеної проблеми і захист доцільності такого підходу до освіти дітей; роз'яснення смислу звернення дитини до педагога: “Допоможи мені це зробити самому”, яке стало символом педагогіки М. Монтесорі; опис інтер'єру групи та дитячого навчального закладу з урахуванням ідей М. Монтесорі. Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань з означеної теми передбачає: підготовку презентації самостійно розробленого заняття за технологією М. Монтесорі і захист доцільності такого підходу до освіти дітей; підготовку добірки дидактичних матеріалів технології М. Монтесорі із коментарем для дітей дошкільного віку; складання картотеки для вихователів науково-педагогічної літератури для ознайомлення технологією М. Монтесорі; підготовку в педагогічний куток інформаційного повідомлення про технологію М. Монтесорі; підготовку повідомлення та наочних посібників для проведення презентації на тему: “Використання Монтесорі-матеріалів в повсякденному житті”; розробку прес-реліз із свідченнями використання ідей М. Монтесорі у практиці ДНЗ; написання анотацію на працю про М. Монтесорі з огляду на її теоретичну та практичну значущість.

З метою активізації пізнавальної діяльності студентів на практичному занятті пропонуються різні її види (аналіз педагогічних періодичних видань; експрес опитування; захист індивідуальних науково-дослідних завдань; творчий майданчик (програвання фрагментів занять за технологією); тощо), що сприяє не тільки швидкому орієнтуванню в навчальному матеріалі, а й підвищує педагогічну співпрацю, створює умови для вільного діалогу, дискусій.

Оскільки курс націлений на підготовку студентів до власне інноваційної педагогічної діяльності, вважаємо за доцільне включення у спецкурс практичної підготовки шляхом залучення студентів до спостереження, аналізу діяльності альтернативних дошкільних навчальних закладів та включення в їх діяльність. Для вирішення зазначеного запроваджуємо після кожного модуля узагальнюючі заняття, які будуть проводитися у формі презентації власних доробок в реальних умовах практичної діяльності. Підготовка до узагальнюючих занять передбачає: вивчення теоретичного лекційного матеріалу, аналіз та узагальнення одержаних даних з практичного заняття, узагальнення додаткової літератури з проблеми вивчення, виокремлення найефективніших складових інновації, підпорядкування технології або її частин власним потребам та презентація модифікованої технології.

Орієнтовний навчально-тематичний план курсу “Теорія та методика запровадження інноваційних технологій у професійну діяльність вихователя дошкільного навчального закладу”

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин			
		Всього	лекції	Семінарські (практичні)	Самостійну роботу
Модуль 1. Теоретичні основи інноваційної діяльності в сучасній дошкільній освіті та практиці					
1.1	Педагогічна інноватика в системі педагогічних наук	6	2	2	2
1.2	Передумови інноваційного руху у практиці дошкільної освіти України	6	2	2	2
1.3	Інноваційні технології дошкільної освіти	6	2	2	2
Модуль 2. Зарубіжні інноваційні технології дошкільної освіти					
2.1	Фундатори інноваційної зарубіжної теорії	12	4	4	4

	та практики в дошкільній освіті				
2.2	Педагогічні ідеї М. Монтесорі в системі дошкільної освіти	6	2	2	2
2.3	Вальдорфська педагогіка Р. Штейнера	6	2	2	2
2.4	Альтернативна педагогіка С. Френе	6	2	2	2
2.5	Методика навчання дошкільників Г. Домана	6	2	2	2
2.6	Педагогічна концепція Карла Орфа	6	2	2	2
2.7	Останні напрямки розвідки зарубіжних учених в розвиток системи дошкільної освіти	10	2	4	4
	<i>Узагальнююче заняття</i>	6	-	4	2
Модуль 3. Інноваційні пошуки для дошкільної освіти радянської доби					
3.1	Інноваційні пошуки прогресивних російських педагогів для дошкільної освіти	12	4	4	4
3.2	Технологія випереджуючого навчання Л. Занкова	6	2	2	2
3.3	Технологія розв'язання винахідницьких завдань Г. Альтшуллером	6	2	2	2
3.4.	Технологія раннього та інтенсивного навчання М. Зайцева	6	2	2	2
3.5.	Гуманістично-особистісна педагогіка Ш. Амонашвілі	6	2	2	2
3.6	Сучасні напрямки наукових пошуків учених в розвиток системи дошкільної освіти	10	2	4	4
	<i>Узагальнююче заняття</i>	6	-	4	2
Модуль 4. Розвиток української школи інноваційних пошуків для дошкільної освіти					
4.1	Фундатори української школи інноваційних пошуків для дошкільної освіти	12	4	4	4
4.2	Українські інновації у змісті навчання й виховання дітей дошкільного віку	6	2	2	2
4.3	Інноваційні пошуки у формах, методах і технологіях навчання та виховання дітей дошкільного віку	6	2	2	2
4.4	Інновації у змісті, структурі, формах і методах управління закладом освіти для дітей дошкільного віку	6	2	2	2
4.5	Сучасні напрямки розвідки українських учених в розвиток системи дошкільної освіти	6	2	2	2
	<i>Узагальнююче заняття</i>	6	-	4	2
Модуль 5. Особливості інноваційної діяльності вихователів дошкільних навчальних закладів					
5.1	Суть інноваційної діяльності вихователя дошкільного навчального закладу	6	2	2	2
5.2	Структура інноваційної діяльності вихователя	6	2	2	2

5.3	Особливості проектування власної інноваційної діяльності	6	2	2	2
	<i>Узагальнююче заняття</i>	6	-	4	2
Всього годин		194	54	74	66

Підсумовуючи викладене, ми дійшли до висновку, що зміст підготовки майбутніх вихователів до інноваційної професійної діяльності повинен бути спрямований на формування знання і досвіду про застосування, створення, впровадження та розповсюдження нового(новацій) у педагогічній теорії та практиці. Для досягнення вищевказаної мети нами був розроблений спецкурс "Теорія та методика запровадження інноваційних технологій у професійну діяльність вихователя дошкільного навчального закладу" програма якого передбачає формування у студентів, майбутніх вихователів, професійно важливих знань та практичних умінь і навичок, які необхідні для здійснення професійної діяльності в умовах сьогодення.

1. Козак Л. В. Зміст підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – Київ. – 2013. – вип. 3-4. – С.60-68
2. Підготовка фахівців з дошкільної освіти за кредитно-модульною системою організації навчального процесу [Текст] : навч. посіб. / [Т. І. Поніманська та ін. ; за ред. Т. І. Поніманської]. - 2-ге вид., допов. – К. : Слово, 2010. – 304 с

The article presents the approximate meaning prepare future teachers to use innovative technologies in practice, set goals, objectives and content of the author's course "Theory and Methods of introducing innovative technologies in professional activities kindergarten teacher."

Keywords: training, innovative professional activities, content preparation.

УДК 378:347.96:005

ББК 81.2 УКР

Галина Білавич, Марія Багрій

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ОБІЗНАНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ "УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)"

У статті на основі наукових джерел і практичного досвіду викладання курсу "Українська мова за професійним спрямуванням)" окреслено основні шляхи формування мовної особистості майбутнього педагога, акцентовано увагу на основних поняттях.

Ключові слова: мовна особистість, компетентнісний підхід, майбутній педагог.

Формування культури мовлення – одне з нагальних питань сьогодення. Це не тільки філологічна, а й соціальна проблема, позаяк пов'язана з найрізноманітнішими видами комунікації. Нині кожен третій член суспільства здобуває середню спеціальну чи вищу освіту, утім, належний (досконалий) рівень володіння мовленнєвою культурою не став загальнонаціональним. На жаль, не є винятком тут і студентство. Тому особливої значущості набуває робота, спрямована на формування культури мовлення у студентського юнацтва.

Різні аспекти формування мовленнєвої культури особистості знайшли відображення у працях сучасних дослідників: питання мовленнєвої особистості